

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 116/2020

Maahanmuuttajien kielitestit lisäävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta

Silvan Heidi, Kosonen Katri

18.12.2020 ::

Maahanmuuttajien kielitaidolle korkeakouluissa ei ole Suomessa asetettu vähimmäisrajaa, mutta käytännössä suomenkielisessä korkeakoulutuksessa menestymiseen tarvittavan kielitaidon on oltava vahva. Oletuksena ei voi kuitenkaan olla, että kielitaito olisi jo hakuvaiheessa valmis, koska kielitaito kehittyy yksilöllisesti myös opintojen aikana. Oulun ammattikorkeakoulussa kehitetty kielitesti edesauttaa maahanmuuttajien korkeakoulutukseen pääsyä ja lisää kohderyhmän korkeakoulutuksen saavutettavuutta.

Korkeakoulutuksen saavutettavuus

Jokaisella tulee olla tasavertainen mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin oma motivaatio ja kyky riittävät. Tähän liittyen Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman valmistelutyön. Hallitusohjelman mukaisessa suunnitelmassa huomioidaan korkeakoulutuksen saavutettavuutta sosioekonomisen aseman, alueiden, sukupuolen, maahanmuuttajataustan, etnisten ryhmien, kieliryhmien ja toimintarajoitusten kannalta. ^[1]

Selvityksessä tarkastellaan myös sitä, miksi maahanmuuttajanuoret suorittavat korkeakoulututkinnon selvästi harvemmin kuin Suomessa syntyneet. Korkeakoulutuksen suorittaneiden maahanmuuttajien osuus on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin. Vuonna 2017 ikäryhmässä 30–34-vuotiaat 27 prosentilla ulkomailla syntyneistä oli suomalainen korkeakoulututkinto, kun taas vastaava luku oli 47 prosenttia Suomessa syntyneillä. EU-maiden keskiarvo ulkomailla syntyneiden korkeakoulutukselle on 36 % ja muissa Pohjoismaissa osuus on yli 50 prosenttia. ^[2]

Korkeakouluvisiossa 2030 todetaan, että korkeakoulutuksen tulee olla kaikkien saatavilla. Tavoitteena on, että vähintään 50 % nuorista aikuisista (25–34-vuotiaat) suorittaa korkeakoulututkinnon. Korkeakoulujen koulutustarjontaa tulee kehittää niin, että se on joustavasti eri käyttäjäryhmien hyödynnettävissä. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttotasaisten henkilöiden korkeakoulutusmahdollisuuksien kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää tarkasteltaessa väestön koulutustasoa kokonaisuutena. ^[3]

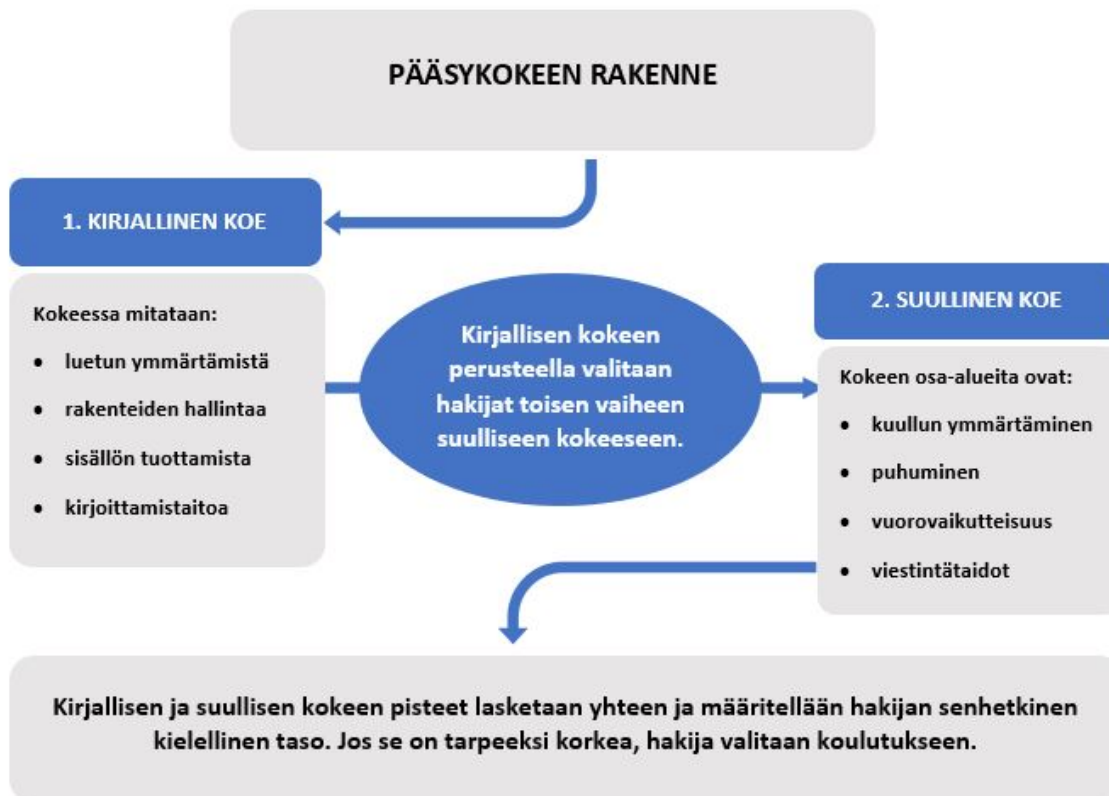
Korkeakouluopintoihin integroituminen

Maahanmuuttajien korkeakoulutasoisten tutkintojen suorittamisen keskeinen haaste on heti hakuvaiheessa suomen kielen taitovaatimus. Osasyynä voi olla, ettei hakijalla ole riittäviä kielellisiä valmiuksia opintoihin ja kielitaitoa pitää parantaa eri kielikoulutusten avulla. Toisaalta pääsykoekäytänteet perustuvat usein kielen erittäin hyvään hallintaan ja kielen pienten nyanssien erottamiseen esim. monivalintatehtävissä. ^[4] Tämä karsii ne opiskelijat, jotka muilta valmiuksiltaan olisivat kykeneviä korkeakoulutasoihin opintoihin pienillä kielellisillä tukitoimilla. Kielitestin kehitystyö alkoi ESR-rahoitteisessa MAIKO (Maahanmuuttajien integrointimalli korkeakouluun) -hankkeessa, jossa suunniteltiin ja toteutettiin erilaisia toimenpiteitä maahanmuuttajien integroitumiseksi korkeakoulutukseen.

Koulutuksiin valitsemisvaiheissa on tärkeää olla olemassa arviointijärjestelmä, jonka avulla voidaan todeta, että opiskelijan kielelliset kyvyt selviytyä opinnoissa ovat riittävät. Oamkissa on kehitetty kielitestejä vuodesta 2017 lähtien.

Kielitesti avoimen opintoihin

Oamkissa avoimen ammattikorkeakoulun kielitesti koskee niitä hakijoita, joiden koulusivistyskieli ei ole suomi. Kielitaitovaatimusten täyttyminen on pyritty varmistamaan laatimalla koe, jonka ensivaiheessa testataan opiskelijan kirjoittamisvalmiuksia ja luetun ymmärtämistä sekä sanaston, kielen rakenteiden ja idiomien hallintaa. Kirjallisessa kokeessa parhaiten menestyneet kutsutaan toisen vaiheen suulliseen pääsykokeeseen, jossa arvioidaan hakijan suullista suomen kielen taitoa. Kielikokeen kaksivaiheista rakennetta on havainnollistettu kuviossa 1.

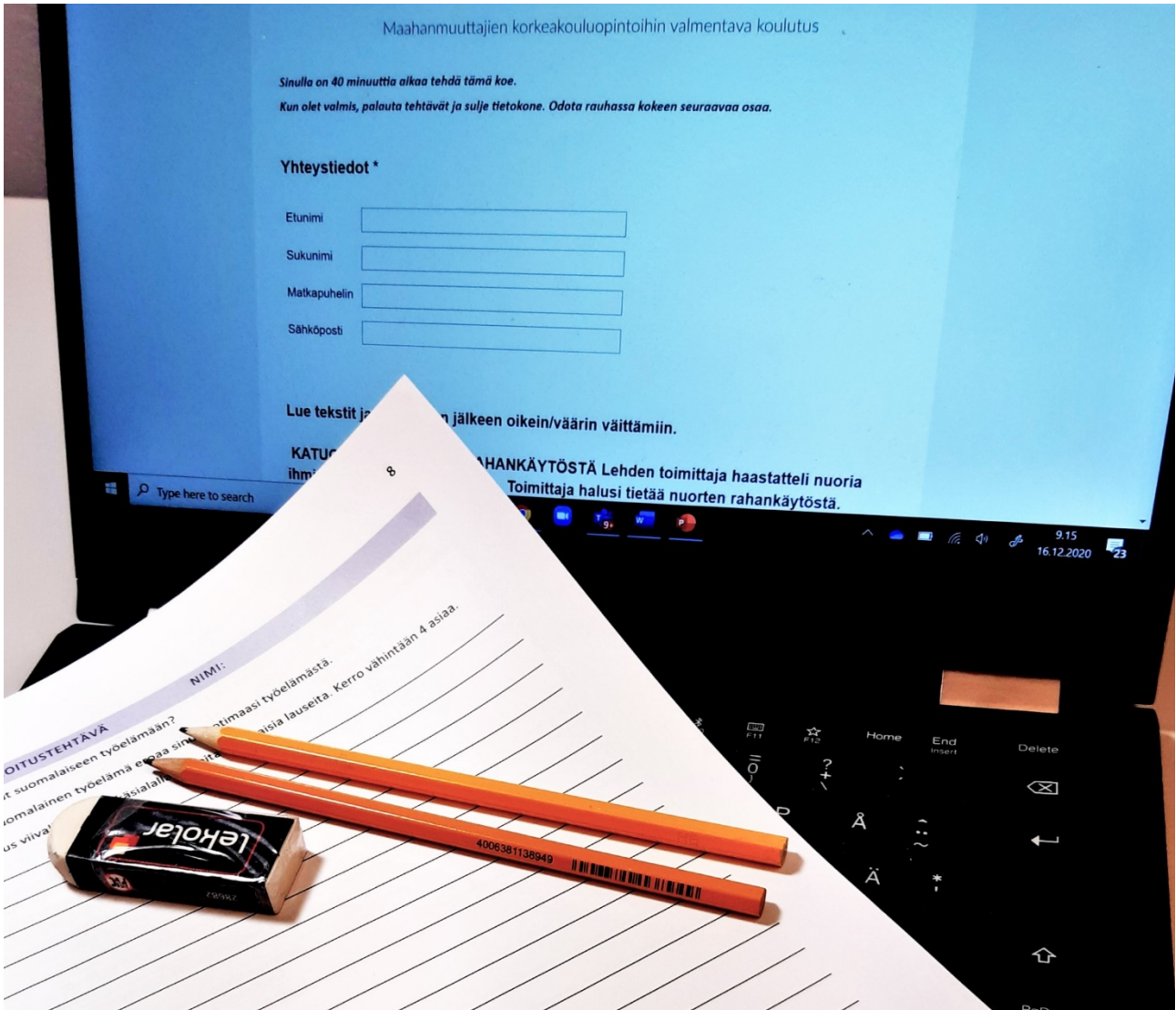
KUVIO 1. Oamkin maahanmuuttajien avoimen valinnan pääsykoe on kaksivaiheinen (kuvio: Heidi Silvan)

Huomioita kirjallisesta koeosuudesta

Kirjallisen pääsykokeen tehtävät pyritään laatimaan monipuolisesti, ja tehtävät voivat olla esimerkiksi avoimia kysymyksiä, selittämistehtäviä, monivalintatehtäviä tai kirjoitustehtäviä. Pääsykokeen tarkoituksena on selvittää hakijoiden sanaston, rakenteiden ja idiomien hallinnan ohella myös kirjoitus- ja opiskeluvalmiuksia. Ajatuksena on, että kielitaidon jokaisen osa-alueen on oltava riittävän vahva, jotta opiskelijaksi valituilla on edellytykset selviytyä vaativista korkeakouluopinnoista. Vaikka hakijoiden suomen kielen hallinta eroaa äidinkielisten opiskelijoiden ilmaisusta, opiskelutilanteessa kaikki ovat tasa-arvoisia. Tämä tuo haasteita paitsi opiskelijalle itselleen, myös maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita opettavien ryhmien opettajille ja ryhmän suomenkielisille opiskelijoille.

Maahanmuuttajien valinnassa pyritään mahdollisimman objektiiviseen kielitaidon arviointiin, vaikkakin arviointi on aina jossain määrin myös subjektiivista. Kirjoitelmien arviointia hankaloittaa se, että tietynlaisia virhetyyppejä voidaan pitää alkeistasoisina, kun taas tietynlaiset virheet ovat kehittyneen kielenkäyttäjän tekemiä. Kieliopilliset virheet eivät aina myöskään estä tuotetun tekstin ymmärtämistä. Ongelmallista on, milloin kielivirhettä on pidettävä vakavana ja milloin se voidaan ohittaa kehittyvään kielenoppimiseen liittyvänä putteena. Lisäksi kirjoitelmien arvioinnissa havaittiin, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat tuottivat

huomattavasti vaatimattomamman tasoisia tekstejä tietokoneella kuin käsin (kuva 2). Tehty huomio osoitti, että kielikokeessa on hyvä olla mukana myös käsin kirjoitettavan tekstin osuus.

KUVA 2. On tärkeää, että maahanmuuttajahakija kirjoittaa pääsykokeessa käsin ja tietokoneella (kuva: Katri Kosonen)

Huomioita suullisesta koeosuudesta

Yleisten kielitutkintojen puhutun kielen arvioiminen tapahtuu kasvokkaistilanteessa tutkinnon vastaanottajan kanssa. Kasvokkaisessa tilanteessa puhujan eleet ja ilmeet tukevat viestintää. Hakija saa erilaisia puhumistehtäviä tehtävätyyppien vaihdellessa haastatteluista työelämään liittyviin tehtäviin. [\[2\]](#)

Keväällä 2020 maahanmuuttajien avoimen väylän pääsykoe järjestettiin koronaepidemian vuoksi kokonaan verkossa. Silloin myös puhumisen taitoa ja opiskelukykyä ja -motivaatiota mittaava pääsykoehaastattelu toteutettiin etäyhteydellä. Puhumistilanne ilman aitoa kasvokkaista vuorovaikutusta haastattelijan ja haastateltavan välillä ei ainakaan toistaiseksi ole tavanomaiseen arkielämään kuuluvaa, ja tilanteen erikoisuus piti huomioida haastattelutilanteessa. Vaikka tilanne kameran välittämänä oli lähes samanlainen kuin kasvokkaisessa tapaamisessa, pieni viive etäyhteydessä muistutti, etteivät kaikki reaktiot olleet ajantasaisia tai ettei kysymyksen toistopyyntö johtunut välttämättä ymmärtämättömyydestä vaan heikosta kuuluvuudesta. Jatkossa suulliset pääsykokeet pystytään toivottavasti järjestämään kasvokkain.

Näkemyksiä suomen kielen taitotason arviointiin

Kun kielitaidon tulee olla Yleisten kielitutkintojen keskitasolla 3–4, joka vastaa eurooppalaisen viitekehysten itsenäisen kielenkäyttäjän tasoa B1–B2, kielitaidon testaamisen tulee olla monipuolista ja kattavaa. YKI3-kielitasolle pääseminen kestää kielenoppijalta yleensä 1–3 vuotta, minkä jälkeen oppiminen hidastuu. On huomioitava, että kieltä opitaan eri tavoilla ja eri vaiheissa. Joku voi puhua hyvin, vaikka kirjoittaminen onnistuu heikosti. Toinen voi olla omaksunut puhekieltä, vaikka yleiskieli tuottaa hankaluuksia, tai päinvastoin. On myös huomioitava sosiaalisen puhetaidon osuus, joka osaltaan voi harhauttaa olettamaan, että hakija osaa kieltä paremmin kuin lopulta osaakaan, ja on muistettava, että yleensä puhuttu kieli vahvistuu ensin ja kirjoitetun kielen hallintaa harjoitellaan vasta sen jälkeen tietoisien oppimisen avulla. ^[8]

Kielitestien tulosten tarkastelun hankaluus on siinä, että arvioinnin pohjana käytettävät taitotasokuvaukset ovat nimenomaisesti kuvailevia, eivät konkreettisia. Niissä ei anneta tarkkoja esimerkkejä siitä, mitä taitotason saavuttanut hallitsee, vaan kuvataan yleisellä tasolla, mihin hänen voi odottaa kykenevän "itselleen tutussa tilanteessa" tai "yleensä". ^[9] Raja taitotasojen välillä voi jäädä tulkittavaksi, etenkin kun arvioija ei tunne hakijaa vaan tapaa hänet pääsykoetilanteessa lyhyesti ensimmäistä kertaa. Eurooppalaisen viitekehysten määrittelemän kattavan ja johdonmukaisen arvioinnin perustana tulee olla laaja-alainen näkemys kieleen ja sen käyttöön. On tarkasteltava hakijan taitoja käyttää kieltä tavoitteisiin pääsemiseksi. ^[9]

Ongelmia kielitestien tulkinnassa tulee myös silloin, jos henkilö hallitsee tietyn aihepiirin sanaston ja ilmaisun hyvin ja onnistuu haastattelutilanteessa pitäytymään niissä. Lyhyessä pääsykoehaastattelussa voi olla hankalaa saada hakijaa tuottamaan kieltä riittävän monipuolisesti, jotta hänen vahvuutensa ja heikkoutensa erottuisivat selkeästi. Haastattelukysymykset pyörivät luonnollisestikin haettavan alan aihepiirissä. Koetilanne on useiden mielestä myös jännittävä. Inhimilliset tekijät voivat vaikuttaa tulkintaan, ja tietystä aiheesta hyvin puhuneen henkilön kielelliset vaikeudet toisessa tilanteessa voivat helposti tulla tulkituiksi jännityksenä.

Opiskelemaan pääsy on iso juttu

Vaikka kielitasotestillä pyritään varmistamaan opiskelemaan valittujen kielellinen taso, kukaan ei ole jatkuvasti täydellinen kaikessa – edes kielitaitovaatimus ei takaa suoriutumista jokaisessa tilanteessa. Kielitaito kehittyy eri tahtiin, ja kehittyvälle kielelle on luonnollista pysähtyä paikoilleen tai ottaa jopa takapakkia. Kun äidinkielenään muuta kuin suomen kieltä puhuva henkilö valitaan opiskelijaksi ammattikorkeakouluun, on se iso asia ennen kaikkea henkilölle itselleen. Oma pärjääminen voi jännittää, eikä kieli aina suju, vaikka tekisi parhaansa. Opiskelija tarvitsee ymmärrystä ja tukea, malttia ja kannustusta.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Maahanmuuttajat suorittavat Suomessa korkeakoulututkintoja vähemmän kuin Suomessa syntyneet. Koulutusluku on vuoden 2017 vertailussa Euroopan alhaisimpia. Opetus- ja kulttuuriministeriö on aloittanut selvitystyön korkeakoulutuksen saatavuuden kehittämiseksi ja tutkintojen suorittamisen parantamiseksi. Korkeakouluvissiossa 2030 tavoitteena on, että vähintään 50 % nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon.

Oamkissa on kehitetty maahanmuuttajien korkeakoulutukseen liittyviä asioita. Yksi kehitystyön osa-alue on ollut luoda kielitaidon arviointiin kielitesti, joka antaa avoimen ammattikorkeakoulun kautta opiskelemaan hakeville maahanmuuttajille käsityksen oman kielitaidon riittävydestä korkeakoulutasoihin opintoihin.

Oamkin maahanmuuttajien avoimen valinnan pääsykoe on kaksivaiheinen. Kirjallisen osuuden tarkoituksena on selvittää hakijoiden sanaston, rakenteiden ja idiomien hallinnan ohella myös kirjoitus- ja opiskelunvalmiuksia. Suullisen kokeen osuus perustuu kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutukseen, ja arvioinnin pohjana ovat erilaiset puhumistehtävät tehtävätyyppien vaihdellessa haastatteluista työelämään liittyviin tehtäviin.

Avoimen ammattikorkeakoulun kautta hakevat, joiden koulusivistyskieli ei ole ollut suomi, osallistuvat laadittuun kielikokeeseen. Näin edesautetaan maahanmuuttajataustaisten hakijoiden pääsyä ja menestymistä korkeakoulutasoisissa opinnoissa.

MAIKO – (Maahanmuuttajien integrointimalli korkeakouluun) -hanke

Päätoteuttaja: Oulun ammattikorkeakoulu Oy

Toiminta-aika: 1.8.2018–31.12.2020

Rahoittaja: ESR

Hankkeessa suunnitellaan ja toteutetaan tukitoimia, jotka edesauttavat maahanmuuttajien integroitumisessa korkeakoulu- ja yliopistotasoihin opintoihin.

Hankkeen tavoitteena on lisätä aliedustettujen ryhmien korkeakoulu- ja yliopistotasoihin tutkinto-opintoihin kiinnittymistä tulevaisuudessa. Tätä edesauttamaan hankkeeseen on suunniteltu kolme työpakettia:

Työpaketti 1 sisältää koulutuskokeiluja korkea-asteelle, koska maahanmuuttajilla ei ole aina selkeää käsitystä sopivasta koulutusalaista, suomalaisesta korkeakoulujärjestelmästä tai korkeakouluopiskelun vaatimuksista.

Työpaketissa 2 luodaan tukitoimimalli, koska haasteena on maahanmuuttajien kiinnittyminen tutkintoon johtaviin koulutuksiin sekä opinnoissa eteneminen. Maahanmuuttajilla on jo lähtömaasta hankittua osaamista, mutta he eivät tiedä itse, miten osaamista voisi kuvata ja miten sitä voi hyödyntää suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tai työelämässä.

Työpaketissa 3 vastataan tähän haasteeseen suunnittelemalla prosessia osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Lähteet

1. [Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmatyö käynnistyy. Tiedote 26.6. Hakupäivä 5.11.2020.](#)
<https://minedu.fi/-/korkeakoulutuksen-saavutettavuussuunnitelmatyo-kaynnistyy>
2. [European Commission. 2018. Education and Training MONITOR 2018 Finland. Luxembourg. Hakupäivä 26.10.2020.](#)
<https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs...>
3. [Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset III. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:1. Hakupäivä 28.10.2020.](#)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-613-3>
4. [Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Saarilampi, M-L., Sarparanta, T., Shemsedini, G., Stenberg, H., Vuori, H. & Väättäinen, H. 2019. Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 22:2019. Hakupäivä 7.11.2020.](#)
https://karvi.fi/app/uploads/2019/11/KARVI_2219.pdf
5. [Opetushallitus. 2020. Yleisten kielitutkintojen rinnastaminen valtionhallinnon kielitutkintoihin. Hakupäivä 19.8.2020.](#)
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot...>
6. [Opetushallitus. 2020. Kielitaidon osoittaminen kansalaisuutta haettaessa. Hakupäivä 19.8.2020.](#)
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot...>
7. [Jyväskylän yliopisto 2020. Yleisten kielitutkintojen osakokeiden kuvaukset. Hakupäivä 19.8.2020.](#)
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/yki/yleista/tietoakielitutkinnoista...>
8. [Viinikka, J. & Voutilainen, E. 2013. Ääniä ilmassa, merkkejä paperilla – puhutun ja kirjoitetun kielen suhteesta. Kielikello, Kielenhuollon tiedotuslehti, artikkeli 3/2013. Hakupäivä 18.8.2020.](#)
<https://www.kielikello.fi/-...>
9. [Opetushallitus. 2020. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Hakupäivä 3.6.2020.](#)
<http://www02.oph.fi/ops/taitotasoasteikko.pdf>

Metatiedot

Nimeke: Maahanmuuttajien kielitestit lisäävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta

Tekijä: Silvan Heidi; Kosonen Katri

Aihe, asiasanat:

Tiivistelmä: Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrää korkeakouluasteella. Tällä hetkellä korkeakoulutuksen suorittaneiden maahanmuuttajien osuus on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin.

Korkeakouluvisio 2030:n mukaan korkeakoulutuksen tulee olla joustavasti kaikkien saatavilla. Keskeisenä haasteena maahanmuuttajien korkeakoulutuksen saavutettavuuteen on ollut kielitaidon puute. Kielitaitovaatimus on karsinut hakijoista ne, joilla olisi kykyä suoriutua opinnoistaan pienillä kieleen liittyvillä tukitoimilla.

Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) on kehitetty avoimen ammattikorkeakoulun hakuvaiheen kielitesti ESR-rahoitteisessa MAIKO (Maahanmuuttajien integrointimalli korkeakouluun) -hankkeessa. Kielitesti pyrkii varmistamaan opiskelemaan pyrkivien kielitaidon riittävyttä. Kielitestiä on kehitetty ja muokattu kolmen eri hakukierroksen aikana vastaamaan korkeakouluopinnoissa vaadittavaa kielitaitotasoa. Maahanmuuttajien erillisvalinnan arvioinnin tärkeimpänä apuna käytetään Yleisten kielitutkintojen (YKI) kielitasokuvauksia, jotka vastaavat Euroopan Neuvoston kehittämää viitekehystä. Kansalaisuuslaki edellyttää vähintään YKI3-tasoa Suomen kansalaisuutta hakevalta, ja siihen hakijoiden tasoa verrataan myös Oamkin erillisvalintojen hakuvaiheessa.

Tällä hetkellä Oamkissa järjestetään kahdentasoisia kielitestejä. Alhaisempi tasovaatimus on valmentaviin opintoihin ja korkeampi avoimen kautta suoritettaviin opintoihin. Oamkin kielitesti on kaksivaiheinen ja alkaa kirjallisen kokeen osuudella. Siitä parhaiten selvinneet kutsutaan suulliseen pääsykoehaastatteluun.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2020-12-18

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020120899843>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Silvan, H. & Kosonen, K. 2020. Maahanmuuttajien kielitestit lisäävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 116. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020120899843>.